

REISEBREV.

SIRKUS 2 FRA MÅSØY KULTURSKOLE PÅ TUR TIL MURMANSKI!

Fredag 7. november 2008

Klokken 06.20 kommer jeg trøtt, men forventningsfull ned til samfunnshuset, klar for avreise. Første elev er allerede på plass og står klar på trappa med bag og enhjulssykkel. Etter hvert kommer de andre ni elevene og tre lærerne sigende. Ikke så mye liv og leven. Alle er mest opptatt av å finne seg en god plass i bussen og sove litt til. Vi har en lang reise foran oss, og skal tilbringe mange timer i en av FFRs nyere turbusser. Sjåfør Torfinn hilser oss blidt og hjelper oss med å få bagasjen inn i bussen. Etter opptelling og avskjed med noen halvvåkne foreldre så er vi av gårde.

Første mål er Kirkenes. Etter noen timer på nokså glatte veier gjennom Lakselv, Karasjok, Finland og Neiden så slippes jeg og noen til av utenfor Sparkjøp. En del av kostymene til forestillinga vår har vi nemlig planlagt å finne der. Etter litt frem og tilbake tripper vi fornøyde ut med syv tights og små skjørt - akkurat det vi trengte.. Vi spiser middag på Ritz og får samtidig besøk av "visummannen" - en fantastisk hyggelig og hjelpsom kar som jeg har hatt mye kontakt med i forkant av turen. Han overrekker oss pass og visum og orienterer oss litt om grensepassering samt en del andre ting han syns er viktig for oss å vite. Nå er vi reiseklare igjen, og vi har fått en ny sjåfør, Ørnulf, som er vant til å kjøre turer til Murmansk. 20 minutter til, så er vi ved Storskog, ei av flere grensepasseringer til vårt nære, men likevel så fjerne naboland.

Grensepassering:

Først skal vi ut av Norge.. Passkontroll.. Det går fort og greit. Vel tilbake i bussen så får vi noen kort vi må fylle ut: emigrationcards. Heldigvis står det både på russisk og engelsk. - Ka betyr surname? - Ka e datoen førr hjemreisen? - Kor e det vi skal bo no igjen? - E det her vi skal skrive nasjonaliteten våres? - Det e for liten plass til signaturen min!... Etter noen små (og litt større) frustrasjoner har alle fylt ut kortene sine og vi er klare til ny kontroll. Denne gangen må vi tømme bussen for bagasje. Alt må ut og tas med gjennom kontrollen. Ei hyggelig dame sjekker pass, visum og emigrationcard og når alt er kontrollert sender hun oss smilende ut gjennom en port og inn i Russland. "AU!" En av ungdommene våre tar i porten før hun er ferdigsjekka, og setter i et hyl når hun kjenner at hun får strøm i seg. Det er ingen andre som prøver seg på det etterpå! Det går fort å få alle gjennom, og snart er vi på tur igjen. Hele grensepasseringa tar ca 45 minutter og det er kjapt sier Ørnulf. Han ber oss om å stille klokka to timer fram slik at vi følger russisk tid.

I mørket passerer vi gruvebyene Nikel og Zapoljarny. Neste lille by heter Petsjenga, og har dermed samme navn som hele det området vi nå befinner oss i. Vel en time før Murmansk stopper vi i Titovka. Der er det en liten kafé som har døgnåpent, og noen av oss benytter sjansen til å få oss en kaffekopp. Mens vi nyter kaffen kommer noen av jentene løpende. De har vært på et offentlig toalett like ved, og er "storforfær". "Det va ei dama som jobba der, og det kosta penga å gå på do. Det skjønnte ikke vi så vi hadde bare norske peng. Ho fikk 12,50 og ho sa det va greit - trur vi...!"

Før vi forlater Titovka må vi gjennom en kontrollpost og vise passet igjen. En ung mann i uniform kommer inn i bussen og jentene syns visst han er litt kjekk for de vil ha bilde. Alla spør han om det er greit og han trekker på smilebåndet og sier at vi bare må fotografere. Alla forklarer oss etterpå at han sannsynligvis er inne til førstegangstjeneste i militæret, og at han kan være rundt 18 år gammel. I Russland er de to års førstegangstjeneste forteller hun.

Når klokka nærmer seg midnatt russisk tid stopper endelig bussen utenfor Morjak, som er hotellet vi skal bo på. Vi har vært på reise i over 15 timer, og det skal bli godt å få ei seng å sove i. Det viser seg at i stedet for de dobbeltrommene vi hadde fått beskjed om at vi skulle bo på så har de ordna oss enkeltrom. Og det vil jo **ikke** ungdommene våre. De er i et fremmed land, er trøtte og slitne og vil ikke ligge alene på rom. Etter mye att og fram ordner det seg slik at vi får flytte madrassene fra noen rom inn på de andre, og elevene får ligge to og to. Vi håper ikke de på hotellet ble fornærma på oss og syns vi er utakknemlige fordi de, selvsagt for å gjøre det så bra som mulig for oss, hadde gjort klart enkeltrom som vi takker nei til.

Første dag på reisen er snart over. Kveldsmat fra den medbrakte mateska og innflytting på rommene er det eneste som gjenstår før vi sier god natt og går og legger oss!

Lørdag 8. november

Alle har sovet godt til tross for fremmede omgivelser, og etter en felles frokost fra den berømmelige mateska så sitter vi i en liten, slitt men anvendelig buss. Her treffer vi Irina og Inna som skal være våre kontaktpersoner mens vi er i Murmansk. To blide og hjelpsomme damer som vi etter hvert blir glade i. Inna studerer for å bli engelsklærer og har også lært litt norsk, så etter hvert som hun tør opp så prater hun med både unger og voksne.

Nå er vi på tur på selshow! Siden vi, sammen med en gjeng fra Finland, er de eneste utenlandske gjestene på festivalen har de ordnet litt ekstra program for oss. Selene er søte de, og selv om et par av oss blir våte av "sjøsprøyt" hver gang en av de noe overvektige sjarmørene hopper ekstra høyt, så koser vi oss.

Etter selshowet er det klart for vårt første møte med russisk mat. Det er lunsj i fylkeskulturhuset(også kalt Kirov Kulturpalass), der festivalen arrangeres. Etter å ha hengt fra oss klærne i en bemanna garderobe så kommer vi inn i en lys og fin spisesal hvor bordene er dekket med hvite linduker. Vi får servert 3 retter: råkostsalat, kjøttsuppe og tilslutt stekt fisk og potetmos. Noen av jentene kaster ikke en gang et blikk på maten, for dette har de bestemt seg for at de ikke liker! Vi prater litt med dem og får dem etter hvert til å smake. - Suppa var jo grei, men vi må ha litt salt på.. - Dette smaker jo sånne fiskepinner som vi har hjemme.....

Vi skal ikke skryte av at det blir spist mye, men alle skjønner etter hvert at vi må prøve å være høflige og smake på det vi får servert. Det som også er uvant er at det kun er te og kaffe å drikke til maten. Noen lager seg en kopp te, men de fleste savner et glass kaldt vann.

Klokka halv to bærer det av gårde igjen. Vi skal til kulturhuset for ungdom der vi har en avtale med sirkusgruppa. Inne i dette store huset kan unger/ungdom drive med masse forskjellige fritidsaktiviteter. Sirkusgruppa har et eget rom med turnmatt på gulvet. Av utstyr ellers er det mye som er hjemmelaget eller gammelt og slitt.

10 russiske og 10 norske ungdommer er samla i dette rommet. Til å begynne med er de litt beskjedne og forsiktige, men etter hvert så våger flere seg ut på gulvet for å vise for hverandre hva de kan. Etter hvert myldrer det av liv i rommet, og vi ser at de kommuniserer med litt engelsk og litt fingerspråk. De lærer hverandre triks, de klapper, roper bravo, ler og koser seg sammen. En fantastisk opplevelse!

Våre ungdommer er imponert over hvor myke og spenstige russerne er. Det er kanskje ikke så rart, for i tillegg til å trene et par timer tre ganger i uka så møtes de også ofte i helgene. Det er ganske mye mer enn den timen i uka som våre elever får tilbud om!

Når klokka nærmer seg fire og økta er over er det flere av elevene som ikke vil dra videre. - Det er jo dette som er gøy - dette vi er her for!!

Når vi forlater de russiske sirkusungdommene har en ide blitt sådd og en plan så vidt begynt å gro. Kan vi klare å få til at de kommer og besøker oss -kanskje allerede til kulturuka i juni 09?

Nå brenner rublene i lomma og vi må legge inn litt shopping i programmet. En time har vi på oss, og vi løper gjennom et kjøpesenter. Her er det alt mulig: sko, klær, leker, smykker, husholdningsartikler, russisk kaviar, vodka, medisin - hyllene er fulle av varer. Jula er også kommet til butikkene, og det bugner av nisser, juletrær engler, glitter og stas. Vi blir litt overraska over prisnivået. De fleste butikkene vi er innom har varer som koster ca like mye som i Norge. Alla

forteller at det har skjedd mye med vareutvalget de siste par ti-årene. - Men det hjelper ikke med fulle butikkhyller når det er så få som har råd til å kjøpe varene, sier hun litt oppgitt.

Det er ikke så mye i posene når vi en time senere forlater butikkene og drar tilbake på kulturhuset for å spise middag.

Middagen er en reprise på lunsjen. Hvite duker, fremmede retter og litt skeptiske ansikter.

Men vi smaker. Og mange av oss synes salaten er kjempegod, for ikke å snakke om kjøttet med den nydelige sausen - en slags ostesaus tror vi. Til kjøttet serveres det korn av noe slag - noen mener det er bygg.

Så er det klart for åpning av festivalen. Vi går opp en etasje og kommer inn i et stort rom som er pynta til fest. Bordene er dekket med deilige søtsaker, og det serveres te, kaffe og cider. Det er så stille der merker vi - selv om det er fylt med mennesker. Men ved mange bord gestikuleres det ivrig, og vi skjønner at stillheten kommer av at mange av deltagerne er døve. Noen sitter i rullestol eller har problemer med å gå. Ellers er det også et fåtall som er psykisk utviklingshemmede. Snart er det klart for åpning, og to damer som jobber på kulturhuset prater og prater - hele tiden på russisk. En merkelig følelse å sitte i et rom og være blant de få som ikke skjønner et kløyva ord. Alla løper frem og tilbake og prøver å oversette til oss underveis, men det blir håpløst. Noen av sirkuselevne som vi møtte tidligere på dagen kommer også dit, og de sitter ved bordet sammen med oss.

Innimellom ordflommen fra de to nevnte damene blir hver skole eller delegasjon presentert, og mange bidrar med et underholdningsinnslag. Døve som danser - alt fra vals til folkedans. Fantastisk rytmisk og vakkert å se på. Et par danser sammen i hver sin rullestol og de er utrolig dyktige. Vi får forståelsen av at de er konkurransedansere på høyt nivå. Teater og dukketeater får vi også se, og vi følger med og prøver å få med oss hva det handler om selv om språket er fremmed. Så kommer det en mongolsk ung mann på scenen ikledd en flott, fargerik folkedrakt og et tradisjonelt strengeinstrument hengende rundt halsen. Han kan strupesang. Og det er helt utrolig å høre på. Skjønner ikke hvordan et menneske kan synge tostemt! Men han kan og han imponerer! Snart blir det vår tur å bli presentert, og etter at Alla har fortalt litt om oss så går guttene fram på sparket og viser hva man kan bruke en diablo til.

Når vi kommer tilbake på hotellet er det kveld, og "sirkusdirektøren" annonserer at vi må tilpasse kostymer og gå gjennom forestillinga våres muntlig etter at vi har kvilt oss og spist litt godter på hotellrommene våre. Det blir en trivelig sekvens uti salongen i enden av korridoren vår, som vi for øvrig også bruker til

matsal mens vi er der. Humøret er på topp og latteren sitter løst mens jentene blir enige om hvordan kostymet skal være, og vi blir sittende der og småprate til langt på kveld.

Søndag 09. november

I dag må vi tidlig opp. Klokken halv ti sitter vi igjen i en av disse minibussene på tur til fylkeskulturhuset. Vi skal endelig få komme på scenen og henge opp tøy og øve med regissør, lys og lyd. Nok en gang må vi bare prise oss lykkelig for at vi har Alla med oss, for regissøren verken snakker eller forstår mye engelsk. Etter litt organisering er våre ungdommer på scenen og i full gang, Litt nølende ved første gjennomkjøring, men vi får kjøre gjennom den delen som er litt usikker en gang til og nå sitter det!

Nå blir det tid til en runde i butikkene igjen. Selv om det er søndag så er de fleste butikkene åpne til kl 19.00. Denne gangen finner vi et billigere kjøpesenter, og her får rublene bein å gå på. Inna er med oss, og når vi møtes for å dra tilbake til bussen så har hun kjøpt gaver til alle ungdommene våre. Små bamser med magnet. "The children are so beautiful" sier hun, og jeg ser at hun mener det. Ungdommene våre har virkelig sjarmert henne i senk☺

Vi velger å dra tilbake til hotellet, roe ned og spise lunsj fra mateska. Alle sminkes, og vi forbereder oss til forestilling.

Når vi kommer tilbake til kulturpalasset er scenen pynta til forestilling, og i salen sitter det masse mennesker. Vi tar plass og setter oss ned for å overvære ei gallaforestilling med 27 innslag, - der vi er nr 25!

Forestillingen ledes av to konferansierer, og våre sirkusvenner åpner showet med et forrykende akrobatikknummer med hoppetau. Flott! Deretter kommer numrene på løpende bånd. Vi får blant annet se og høre dans i alle varianter, akrobatikk, pantomime, dukketeater, kunster på sykkel og diktlesning (på russisk!), Ei gruppe psykisk utviklingshemmede har samspill på rytmeinstrumenter og diverse glass og flasker. Kjempebra! Døvtumsang er en sjanger vi får oppleve flere ganger. Det er døve som synger på tegnspråk. Selvfølgelig med playback sånn at de som hører kan få med seg hva de synger. Og de gjør det med innlevelse! Vi blir imponert, rørt og sjarmert. Må bare innrømme at jeg måtte tørke ei tåre eller to flere ganger.. Det var ei av jentene som sa etterpå : - Jeg trodde dette skulle bli litt kjedelig jeg, men det var jo kjempeartig!

Alla forteller at dette nok er en unik festival i russisk sammenheng.

Handikappede har tidligere blitt gjemt bort og ikke fått mulighet til å utfolde seg og vise seg fram på denne måten. Dette er et langt skritt i riktig retning!

Så er det vår tur. Vi fra vår delegasjon som sitter igjen i salen kjenner pulsen stige og vi blir klamme i hendene. Vil det gå bra? Husker lysmannen de avtalene som ble gjort? Klarer jentene tøynumrene uten å sette seg fast eller falle ned? Husker alle rekkefølgen, og hvor og når de skal gå inn og ut.. Hva med guttene og sjongleringen? Og det blir bra! Kjempebra! Publikum er med og klapper mye underveis. Vi hører gispene i salen når jentene tar fallene i tøy. Ungdommene gjør en flott jobb **sammen** på scenen - det er gruppa i fellesskap som presterer. Og vi kan puste letta ut.

Etterpå er det avslutning med alle på scenen og overrekkelser av medaljer og andre gaver. Så er det middag. Gjengen er sultne, så både salat, stekt fisk og poteter blir spist. Fortsatt er det en del igjen på tallerkenene, men det er stor fremgang fra første gangen vi satt der i matsalen. Mens vi sitter der kommer det en delegasjon med døve ungdommer fra St Petersburg og lurert på om vi vil ta bilder sammen med dem. Så vi stiller opp og blir fotografert sammen med dem og finlenderne.

Så er det slutt. Over for denne gang! På et lite øyeblikk har alle forlatt kulturpalasset og vi er de siste som går. Da har de begynt å blinke med lysene og vaske rundt beina på oss.

Klokka er nærmere syv, og vi tar en tur til den kjente Alosha-statuen i Murmansk. Den 30 meter høye betongstatuen av den ukjente soldat skuer ned over Murmansk havn, og symboliserer alle russerne som falt i andre verdenskrig. Det er mørkt og kaldt, men monumentet er opplyst og det brenner et bål der. Ungdommene våre er slitne så vi blir der ikke lenge. Men vi har vært der!

Vi har enda en kveld å slå i hjel før vi reiser hjem. Alla har en kjenning som selger krystall, så han kommer til hotellet med bilen sin. Der er vi flere som benytter sjansen til å handle litt bygaver, julegaver eller krystall til seg selv. De fleste butikkene er stengt nå, men noen av oss vandrer litt i hovedgata, Lenin Prospekt. Noen rubler har vi igjen, så det blir litt godterhandling. Ellers så koser vi oss sammen på hotellet. Spiser en sein kvelds og blir sittende lenge å prate. Det blir seint før vi alle går til ro.

Mandag 10. november.

Nå skal vi hjem og det skal egentlig bli godt.

Halv ti russisk tid har vi sjekka ut av hotellet og begynner den lange bussturen hjemover. Nå er det dagslys når vi kjører, og Ørnulf guider oss litt underveis. Men de fleste er trøtte og sover seg frem til grensepasseringa. Også denne gangen går det fort og greit. Litt handling på taxfree-butikken før vi setter

kursen mot Karasjok. Der har vi bestilt mat på Biepmu, og den står klar når vi kommer. Og for en service! Vi lovte eieren å nevne det i reisebrevet, for her var alt på stell. God mat, mye mat, avslag på regninga, kaffe attpå, og blid og trivelig betjening. Det var helt stille rundt bordet mens vi spiste, og for første gang på denne turen så var de fleste fatene tomme når vi takka for oss og reiste videre. Klokka ni norsk tid var vi endelig hjemme igjen, full av gode og spennende inntrykk og opplevelser. Vi konstaterer at vi har vært kjempeheldige som har fått mulighet til å gjøre denne reisen.

Avslutter brevet med en spontan kommentar som kom fra en av ungdommene på bussen hjem: Evy, dette har vært en *helt fantastisk* tur!!

Hilsen

Evy B. Stabell - rektor i kulturskolen og "sjefsreiseleder" 😊